

ADVIES

GROTE PROJECTEN

AANVRAAG: Age of Wonderland

NR: BGR/2016/082

AANVRAGER: Stichting Baltan

BIJEENKOMST ADVIESCOMMISSIE: 6 september 2016

BEGROTING: € 1.608.000,-

GEVRAAGDE BIJDRAGE: € 435.000,-

1. ALGEMEEN

Age of Wonderland is een project voor jonge innovators/ontwerpers ('fellows') uit niet-westerse landen die zich richten op een bijdrage aan mondiale maatschappelijke vraagstukken zoals die spelen rond voedselvoorziening, ecologie, toegang tot informatie en big data. Zij kunnen als residents van innovatielab Baltan in Eindhoven een innovatie tot verdere wasdom brengen, met uitwisseling tussen de fellows onderling en met Brabantse/Nederlandse/westerse partijen. Het (tussen)resultaat wordt getoond tijdens de Dutch Design Week. Age of Wonderland vond eerder plaats in 2014 en 2015 en is een samenwerkingsproject van ontwikkelingsorganisatie Hivos en research- en ontwikkelcentrum Baltan. Het wil zich nu ontwikkelen tot een 'Agency of Change', een 'permanente context voor intensieve kennisuitwisseling en het opbouwen van duurzame relaties, waarmee men maatschappelijke impact kan genereren.'

Aansluitend op de pitch heeft de adviescommissie van gedachten gewisseld met mw. Olga Mink (Baltan) en mw. Christine Wagner (Hivos). Ook Baltan directeur Koen Snoeckx droeg bij aan het gesprek.

2. OPMERKINGEN BIJ CRITERIA

2.1 VERPLICHT

a. Het project is van hoge culturele kwaliteit, tot uitdrukking komend in oorspronkelijkheid, zeggingskracht en vakmanschap (score: goed/onvoldoende)

Age of Wonderland geeft een inhoudelijk sterke propositie op het gebied van social design. De presentatie kende bezieling, de resultaten van de pilot edities zijn goed en relevant. De voorgestelde projecten voor 2017 en betrokken partijen (curator Arne Hendriks, betrokken bedrijven en instellingen als Dutch Design Week en Design Academy Eindhoven) geven vertrouwen in een kwalitatief sterke invulling. Het gaat om maatschappelijk relevante problemen in het land van herkomst van de fellows, met een interessante insteek voor een oplossing vanuit design/creatieve industrie. Ook voor 2018 waar het programma wat betreft de fellows nog open is, geeft dit vertrouwen in een vervolg van belang.

Op zichzelf interessant is ook de gedachte om de ontwerpers niet alleen een zeer hoogwaardige (door)ontwikkelomgeving aan te bieden in Eindhoven, maar om ook westerse bedrijven en ontwerpers te laten leren van het denkkader dat de fellows meebrengen uit hun niet-westerse omgeving, waar heel andere bronnen (zowel in mentaal als materieel opzicht) het uitgangspunt voor het zoeken naar oplossingen vormen. Zo is wederzijdse verrijking mogelijk.

Daartegenover is het voor de commissie niet duidelijk geworden hoe deze activiteiten op de korte termijn, leiden tot, of anderszins verbonden zijn met, de totstandkoming van een Agency of Change op de langere termijn. Dit Agency is in het toelichtend gesprek nadrukkelijk als het eigenlijke doel van dit project gepositioneerd. Bestaande activiteiten rond de fellows en de ambitie rond het Agency geven de indruk niet méér te zijn dan verwante gedachten -de ene al geconcretiseerd, de andere nog vaag-, die in deze aanvraag bij elkaar zijn gezet. Ook de rol van dat Agency als het er eenmaal zou zijn, is uit aanvraag en toelichting niet helder geworden. De culturele kwaliteit van het Agency kan daarom niet positief beoordeeld worden.

b. Het project versterkt het cultuursysteem van de provincie Noord-Brabant op duurzame wijze (score: onvoldoende)

De hierboven gesignaleerde uitwisseling van westerse en niet-westerse denkwijzen en bronnengebruik is zinvol, maar onvoldoende uitgewerkt als duurzaam versterkende bijdrage aan bijvoorbeeld het ontwerpdenken in Brabant. De positionering van (zuidoost) Brabant als regio waar innovators van over de hele wereld een vruchtbare en toegankelijke infrastructuur vinden is van belang, maar in de huidige opzet haken de activiteiten meer aan op een al bestaand imago en acht de adviescommissie een duurzaam versterkende bijdrage daarvan aan het cultuursysteem -mede omvattend de creatieve industrie- niet zo groot.

Het Agency of Change, waar het project op is gericht, is nog zo louter conceptueel geschetst dat het voor de commissie onmogelijk is de duurzaam versterkende bijdrage daarvan aan het Brabants cultuursysteem als voldoende te beoordelen. Dit Agency mist ook onderbouwing met een businesscase waaruit blijkt dat het in enige vorm van de grond kan komen en voortbestaan, terwijl dat toch een minimale voorwaarde is om een bijdrage überhaupt aan het Brabants cultuursysteem te leveren.

c. Het project is ten minste van nationale betekenis (score: goed/onvoldoende)

De opbrengst van de residencies en uitwisselingen tussen fellows en hun westerse collega's kan zonder meer als van internationale betekenis worden beschouwd. Met het beoogde Agency of Change ambieert Baltan zonder twijfel hetzelfde, maar om de hierboven genoemde reden van grote vaagheid rond dat Agency, kan daar geen voldoende beoordeling aan worden gegeven.

d. In het project is sprake van ondernemerschap (score: onvoldoende)

De aanvraag voert een bijdrage aan deskundigheid en netwerk op dit gebied aan de individuele fellows aan als argumentatie. Dit gaat voorbij aan een reflectie op het ondernemerschap waarmee de organisatie van het project zelf wordt uitgevoerd.

Het bij de aanvraag gevoegde businessplan is een projectbeschrijving die van ondernemerschap nog onvoldoende blijkt geeft. Zo kent het geen doordacht businessmodel op basis waarvan de valorisatiemogelijkheden van de fellow-projecten in beeld zijn. Wat gebeurt er met het financieel rendement van economisch succesvolle projecten? Zien de initiatiefnemer en financiers daar iets van terug? Wordt er gekeken naar bedrijven die niet alleen de fellows willen faciliteren, maar ook geld over hebben voor hun product? Is daar aandacht voor in de organisatie van het project en hoe wordt dat dan georganiseerd?

Het plan geeft aan dat vanaf 2016 een sponsor- en partnerschapsstrategie wordt ontwikkeld. Verder is toegevoegd een overzicht van categorieën sponsoring en de daarbij behorende tegenprestaties. Van een stakeholdersanalyse en benaderingsstrategie is echter nog geen sprake, hoewel de risico-analyse aangeeft dat deze van essentieel belang zijn. Ook in het marketingplan is dit niet uitgewerkt. Hiermee wordt een cruciale onderzoeksfase, die aan de geplande grote investering vooraf zou moeten gaan, overgeslagen.

De begroting gaat uit van radicale stijging in de komende jaren van bijdragen uit private fondsen en partnerships. De risico-analyse bevestigt het belang daarvan, maar het optimisme hierover wordt niet robuust onderbouwd. De risico-analyse geeft aan dat de Brabant C-bijdrage het genereren van nieuwe inkomstenstromen hiervoor mogelijk moet maken. Dan behoort juist in de Brabant C-aanvraag minstens zicht op de aanpak om daartoe te komen, geboden te worden.

Een verbinding van overwegingen op het gebied van ondernemerschap naar totstandkoming en instandhouding van het geambieerde Agency of Change, ontbreekt volledig.

De wijze van opstellen van de begroting aan de hand van doorberekening van niet gespecificeerde materiële kosten in tarieven voor de verschillende functionarissen in de organisatie, geeft de adviescommissie onvoldoende informatie over de kostenopbouw om een oordeel te kunnen geven over het realiteitsgehalte, redelijkheid van de hoogte van vergoedingen en het subsidiabel zijn van de diverse kostenposten. Ook bij een verantwoording na afloop van het project biedt een dergelijke opzet onvoldoende inzicht in de realisatie in financieel opzicht.

e. Het project draagt bij aan de vrijetijdseconomie van de provincie Noord-Brabant (score: voldoende)

Bij een innovators-in-residency annex netwerkproject als dit is impact op de vrijetijdseconomie niet vanzelfsprekend. Mensen aan het werk is geen publiekstrekker. De presentatie op de DDW en World Design Expo zal daarentegen wel publiek trekken en mogelijk impact hebben op het totale bezoek aan die overkoepelende evenementen, al is dat effect lastig te becijferen. De aanvraag spreekt van 6.000 bezoekers in 2016. De aanvraag begroot over de hele projectperiode 2016-2018 20.600 bezoekers. Het seminar in 2017 zal daarbij wellicht tot extra meerdaags verblijf in Brabant leiden.

f. Het project is nieuw of geeft een nieuwe impuls aan een bestaand project of organisatie (score: onvoldoende)

Het hele project is te beschouwen als aanloop naar het Agency of Change, wat een belangrijke nieuwe fase voor (een deel van) de activiteiten van Baltan moet betekenen. Aangezien de adviescommissie, zoals hierboven uiteengezet, nog volstrekt onvoldoende beeld heeft van de concrete opzet en werking van het Agency, kan dat nu niet als impuls gekarakteriseerd worden.

g. Het project kan rekenen op draagvlak in de Brabantse samenleving (score: voldoende)

Rond de presentatie op de DDW organiseert Baltan publieksactiviteiten waarvoor een sterk stijgende belangstelling wordt verwacht. De organisatie wijst ook op het commitment van veel vrijwilligers voor het project tijdens die periode.

Verder is er sprake van draagvlak bij bedrijven die zich inzetten om de fellows te ondersteunen en partnerships aangaan.

h. Het project draagt bij aan talentontwikkeling in de provincie Noord-Brabant (score: goed)

Age of Wonderland werkt samen met de Design Academy: studenten worden actief betrokken. Een directe borging daarvan vormt de curator, die tevens docent aan de DAE is. Ook jonge ontwerpers en stagiaires van Fontys opleidingen krijgen ruimte in het project.

2.2 FACULTATIEF (minimaal 2)

i. Het project ondersteunt de ontwikkeling van een culturele hotspot (score: goed)

Het project speelt zich grotendeels af in het gebouw van Baltan zelf, het voormalige Natlab op Strijp-S. De activiteiten van de fellows vormen een karakteristieke toevoeging aan het spectrum van activiteiten in deze hotspot.

j. Het project is innovatief, doordat het zich binnen zijn discipline of sector onderscheidt in inhoud, uitvoering of cultureel ondernemerschap en specifiek daarmee het cultuursysteem versterkt (score: goed/onvoldoende)

In de projecten van de individuele fellows is innovatie uiteraard de kern van de zaak.

Een opmerkelijk aspect is dat het project beoogt om niet alleen het rijk voorziene innovatieklimaat van Nederland te exporteren, maar ook te leren van de sterk afwijkende omstandigheden waarbinnen even grote maatschappelijke innovaties in andere delen van de wereld tot ontwikkeling komen. Deze wisselwerking beschouwt de commissie als innovatief.

Het innovatiekarakter van het Agency of Change is door de nog geringe mate van concreetheid niet positief te beoordelen.

k. Het project ligt in het verlengde van het profiel van Brabant (score: zeer goed)

De combinatie van technologische innovatie en design sluit sterk aan bij het profiel van Brabant. Het is volstrekt duidelijk waarom Eindhoven/zuidoost Brabant een logisch thuis is voor een project als dit.

l. Bij het project is sprake van samenwerking met een of meer andere partijen, waarbij tenminste een partij behoort tot een domein buiten de culturele sector (score: goed)

De samenwerking van de dragende partijen Hivos (ontwikkelingssamenwerking) en Baltan (innovatie) is al een mooie combinatie. Partijen als DAE en andere opleidingen, DDW en een variëteit aan bedrijfsleven dragen bij aan dit beeld.

m. Het project wordt uitgevoerd binnen of in samenwerking met de Brabantse topsectoren (score: zeer goed)

Het verrast de adviescommissie dat in de aanvraag geen argumentatie voor dit criterium wordt gegeven.

Verwacht mag worden dat de projecten van de fellows zullen aansluiten bij sectoren als High tech Systems and Materials, Automotive, Food en Health Science.

4. ADVIES

De ongebruikelijke waardering 'goed/onvoldoende' op de criteria 'culturele kwaliteit', 'internationale betekenis' en 'innovatie' laat zien hoe het gebrek aan samenhang tussen de twee grote elementen 'Agency of Change' en 'residencies' die in deze aanvraag naast elkaar staan, de adviescommissie voor complexe afwegingen heeft gesteld. Op de essentiële criteria 'duurzame versterking' en 'ondernemerschap' is de aanvraag echter hoe dan ook onvoldoende overtuigend. Wat gaat het Agency doen, hoe blijft het in stand, wat betekent het voor versterking van het cultuursysteem in Brabant? Dit zijn vragen die onbeantwoord blijven. Op grond daarvan kan de commissie geen positief advies uitbrengen over het plan Age of Wonderland.

Gezien de verwachte kwaliteit en de maatschappelijke relevantie van de fellow-projecten, is dat teleurstellend. De genoemde bedenkingen zijn voor de adviescommissie echter dermate fundamenteel en een stevig antwoord erop vraagt kennelijk nog zoveel doordenken en opbouw van concrete lange termijn betrokkenheid van onmisbare stakeholders, dat zij geen heil ziet in een uitnodiging tot eenvoudige verbetering van de voorliggende aanvraag.

Continuering van de residencies, hoe waardevol die op zichzelf ook zijn, zou als focus van een nieuwe aanvraag onvoldoende versterking van het Brabants cultuursysteem bieden. De adviescommissie kan zich wel voorstellen dat met een goed businessplan dat voor het Agency of Change een concretere invulling, opbouw en perspectief biedt, Age of Wonderland zich tot een goed Brabant C-project kan ontwikkelen.

Baltan en Hivos moeten daarvoor echter wel weer terug naar de tekentafel.

5. SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE

George Lawson, voorzitter

Jan Couwenberg

Ruth Giebels

Lydia van Oosten

Jorn Konijn

Linda Janssen

Peter Brouwers

secretaris: Geert Lenders

Disclaimer: bovenstaand advies is opgesteld ten behoeve van besluitvorming door het bestuur van Stichting Brabant C Fonds. Het advies op zichzelf is geen besluit tot verlening, noch geeft het aanspraak op een besluit tot verlening. Het besluit van het bestuur van Stichting Brabant C Fonds kan afwijken van het advies. Art. 8.3 van de statuten van de stichting bepaalt dat het bestuur een voornemen om met het besluit af te wijken van het advies, ter advisering dient voor te leggen aan de Raad van Toezicht van de stichting.